

D. Gómez, P. Moragas, J. Fabregat, C. Bernat*

En el passat curs acadèmic 1995-1996 s'ha impartit a l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona (ESAB), dins el marc dels nous plans d'estudis establerts, una nova assignatura anomenada Agricultura i Societat, que té el caràcter de matèria optativa, de lliure elecció.

Aquesta assignatura és, en certa manera, la conseqüència d'un treball de final de carrera de dos alumnes del curs anterior que van considerar que hi havia una mancança, a l'Escola, de determinats ensenyaments interessants per desenvolupar llur futura vida professional, i van proposar com a tema del treball de final de carrera, la preparació d'una assignatura d'aquest tipus.

L'objectiu bàsic de la nova disciplina és formar en la dimensió social de l'agricultura. Una de les finalitats és donar a conèixer, a grans trets, a uns alumnes que en una gran majoria procedeixen del medi urbà, el medi rural en un sentit ampli. Val a dir, de bell antuvi, que durant el primer curs, uns quants alumnes, procedents d'aquest medi rural, que van escollir aquesta assignatura, ens han ajudat en gran mesura a cobrir el propòsit previst: apropar, dintre de les possibilitats d'una assignatura de 45 hores, els estudiants de la gran ciutat a la realitat del món rural.

En el llarg procés que va precedir, i acompanyar, la redacció del treball final de carrera, una de les paraules que més es va utilitzar fou, possiblement, sociologia, amb l'acompanyament, lògic, de «rural». Potser la referència més propera d'Agricultura i Societat seria justament «Sociologia rural», assignatura que s'imparteix en altres centres, i que de fet inclou un ventall de coneixements força més ampli del que aquí se li podia atorgar, tenint en compte la densitat dels programes vigents, particularment accentuada pels nous Plans d'Estudis. Una de les finalitats, repetim, era bàsicament que aquells estudiants que ho estimessin oportú tinguessin la possibilitat de conèixer, i discutir, les particularitats d'un sector que fins ara els hi era gairebé desco-

* Escola Superior d'Agricultura de Barcelona

negut, i sobre el que se'ls impartien una sèrie de coneixements fonamentalment tècnics.

El fet de què fos una assignatura nova, i d'un caire també força diferent a les altres de l'escola, ens va facilitar decidir que hauria de ser una assignatura de tipus eminentment participatiu per part de l'alumnat. El plantejament fou d'un nombre més elevat de classes pràctiques que teòriques, entenent com a classes pràctiques, fonamentalment, discussions en les que participessin els estudiants, sobre idees suggerides pels professors o sobre treballs concrets que els propis alumnes haguessin elaborat. Del programa previ que es va facilitar als estudiants, recollim les següents paraules:

«Els objectius globals de l'assignatura que volem desenvolupar al llarg del quadrimestre són:

- a) Aprendre a valorar els esdeveniments de la realitat en l'ordre global (macroeconòmic, polític, social) vers els que tendeix la nostra societat actual.
- b) Situar l'agricultura com a realitat dinàmica que s'adapta de diferents maneres en l'espai i el temps.
- c) Conèixer elements que permetin descriure la realitat (històrica, social, geogràfica, organitzativa, administrativa) del medi rural.
- d) Valorar implicacions (socials fonamentalment) de l'evolució de l'agricultura.
- e) Veure com aplicar tot allò après en la matèria, a la pràctica professional.

Per tal d'aconseguir una diversitat de visions del tema es va demanar la participació de diversos professors de l'escola, que van col·laborar, en major o menor mesura, a la elaboració del treball de final de carrera, i van impartir un determinat nombre de classes. Així, del Departament d'Agronomia van participar una professora de química i anàlisi química, i una de Biologia i Genètica, del Departament de Produccions, un Veterinari, i del Departament d'Enginyeria Rural, un professor de matemàtiques i estadística, i un de maquinària agrícola, per tractar com a temes bàsics, els següents:

- Imatge exterior del medi rural.
- Formació dels futurs tècnics
- Estudi del medi rural i les seves estructures
- Mecanització
- Agricultura i Medi Ambient
- Biotecnologia i Biodiversitat
- Deontologia dins l'empresa agrària i alimentària

També es va voler poder comptar amb altres opinions, i així es va convidar a impartir unes classes, o conferències, a diversos professors d'altres facultats. Enguany, en concret, van participar les professores de la Universitat Autònoma, Lourdes Viladomiu i Miren Etxezarreta, amb els temes:

- Agricultura, Economia internacional i Globalització
- Desenvolupament Rural

La professora Mireia Artís, va intervenir també amb una conferència sobre la història de l'Escola des de la seva creació, l'any 1912, fins la Guerra Civil.

Aquest conjunt de temes han estat agrupats per l'organització de les classes en quatre grans blocs:

- Bloc 1: Aproximació a la nostra societat i economia
- Bloc 2: Introducció al medi rural i les seves estructures
- Bloc 3: Implicacions de l'evolució de l'agricultura
- Bloc 4: Professió i segle XXI

La matriculació a l'assignatura ens va sorprendre agradablement ja que desconexíem quina seria la resposta de l'alumnat a aquest tipus de proposta. Fins i tot s'havia parlat de la possibilitat d'establir una certa limitació en el nombre d'inscrits (pensàvem en uns 25-30, com a màxim) per tal de poder aconseguir aquesta «participació» de l'alumne a la classe. Finalment el nombre de matriculats fou de 56 i es va decidir admetre'ls a tots i doblar el nombre de classes pràctiques, és a dir, aquelles en les que la discussió conjunta havia de ser la línia mestra. De fet, vam poder veure, després de les classes inicials, que també discutíem força en les classes «teòriques». La «participació», segons el nostre parer, ha estat un dels èxits d'aquesta nova assignatura. Amb la qual cosa s'ha assolit també un segon objectiu important: incentivar l'alumne en tasques de participació, de debat, de treball personal i d'exposició pública d'aquest treball, totes elles molt importants també per al futur professional de l'alumne. Es donen casos, malauradament, d'alumnes que fins el dia de la defensa del treball de final de carrera no havien tingut ocasió, o no havien procurat massa aprofitar-les, d'expressar-se davant un auditori crític, encara que fossin fonamentalment els companys de curs.

Creiem interessant mencionar algun dels temes que han estat objecte de discussió, sovint prou aferrissada, al llarg del curs, o que han estat objecte d'un treball per part de dos o tres alumnes:

- L'agricultura en els mitjans de comunicació, sobretot la imatge que donen de l'agricultura els diaris, la ràdio i la televisió.

- L'agricultura en els programes dels partits polítics: aprofitant les propassades eleccions, uns alumnes van estudiar el pes específic que cada partit donava al tema agrícola, els problemes que més els preocupaven, i en definitiva l'interès pel sector manifestat en un moment clau de recerca de vots.
- El paper de la dona en el món rural, en el desenvolupament, en diversos tipus de societat rural. En aquest tema van tenir una gran participació algunes de les nostres alumnes, que de fet, a l'Escola, en aquests moments, tenen una presència realment molt important.
- Les polítiques agrícoles i comercials, comunitàries o mundials amb la incidència creixent sobre el desenvolupament agrícola.
- Els robatoris a les hortes del Baix Llobregat, i per extensió els problemes concrets de les agricultures «peri-urbanes».
- La desertització, problema punyent en determinades comarques, motivada per una emigració excessiva cap a les ciutats, fonamentalment dels joves, mancats d'incentius de diferent tipus.
- El «paper» o «rol» del pagès com a salvaguarda no només del món rural sinó del medi ambient i del medi natural. Aquesta situació assumida des de fa ja molts anys en altres països europeus més evolucionats, sembla trobar certes dificultats a casa nostre, potser per manca d'entesa o de sintonia entre els mons rural i urbà. Dintre d'aquest tema es van discutir abastament les interrelacions, sempre més complexes entre el «camp» i la «ciutat», degudes a les ocupacions periòdiques i massives del primer per part dels membres de l'altre, no sempre amb la cura i el respecte que caldrien.
- La cooperació, les cooperatives, no només les convencionals, com a possibilitat de tirar endavant una activitat cada cop més problemàtica.

Alguns dels alumnes van aportar valuosa informació sobre la situació concreta d'algunes zones espanyoles en les que l'agricultura es troba, encara, en una situació força més desfavorable que a Catalunya (Sierra de Segura, a Albacete, Galicia, per exemple), i d'altres zones del món que han tingut oportunitat de conèixer dintre del marc de la cooperació, en ONGs, que s'ocupen particularment dels problemes agraris, i en les que els alumnes de l'Escola tenen una participació força notable.

Com a conclusió d'aquest breu article volem fer palès que la bona resposta per part dels alumnes, llur participació molt majoritària ens han de-

cidit, sense gens de dubte, a tots els professors participants a tornar a oferir aquesta assignatura optativa pel cursos vinents. Ha estat una experiència enriquidora per nosaltres, i una gran majoria dels alumnes també s'ha manifestat molt positivament. De cara als propers cursos mirarem d'aprofitar totes aquelles experiències considerades positives i procurarem millorar aquells punts, fonamentalment d'organització, de sistemàtica, que no acabaven d'estar prou a punt. Respecte als continguts, estem oberts a totes aquelles suggerències, vinguin d'allà on vinguin que puguin aportar punts d'interès en la informació i en les discussions de la mateixa.